



JAK ROZPOZNAĆ FAŁSZYWE INFORMACJE?

PRZEWODNIK PO ŚWIECIE DEZINFORMACJI W SIECI

») DEMAGOG

SPIS TREŚCI

Słowo wstępu	4
Technika dezinformacji: podszywanie się pod aktywistkę	5
Na czym polegała dezinformacja?	
Jakie były fakty?	
Jak samodzielnie zweryfikować podobne informacje?	
Technika dezinformacji: podszywanie się pod organizacje pozarządowe	9
Na czym polegała dezinformacja?	
Jakie były fakty?	
Jak samodzielnie zweryfikować podobne informacje?	
Technika dezinformacji: budowanie podziałów wokół „darmowych” usług dla Ukraińców	14
Na czym polegała dezinformacja?	
Jakie były fakty?	
Jak samodzielnie zweryfikować podobne informacje?	
Technika dezinformacji: zaprzeczanie wojnie	16
Na czym polegała dezinformacja?	
Jakie były fakty?	
Jak samodzielnie zweryfikować podobne informacje?	
Technika dezinformacji: dyskredytowanie prezydenta Ukrainy	18
Na czym polegała dezinformacja?	
Jakie były fakty?	
Jak samodzielnie zweryfikować podobne informacje?	
Sięgnij po wiarygodne źródła i narzędzia weryfikacji	21
Organizacje factcheckingowe i eksperckie	
Centra cyberbezpieczeństwa	
Oficjalne źródła rządowe w Polsce	
Narzędzia do weryfikacji grafik	
Archiwa internetu i sprawdzanie powiązań	
Zostań mistrzem weryfikowania informacji	23
Sprawdź to sam(a) metodą lateral reading	
Jak się rozwijać?	
Podaj dalej	26

SŁOWO WSTĘPU

W mediach społecznościowych regularnie pojawiają się treści dotyczące Ukrainy i Ukraińców. Często mają one charakter dezinformacyjny i opierają się na narracjach o rzekomych „przywilejach”, na manipulowaniu kontekstem wojny czy na sensacyjnych historiach, które mają niewiele wspólnego z prawdą. Twórcy fałszywych informacji stosują różne metody – od podszywania się pod wiarygodne źródła, przez manipulowanie zdjęciami, aż po wywoływanie silnych emocji i społecznych podziałów.

Skala antyukraińskiej propagandy w polskojęzycznym internecie rośnie. W 2024 roku odnotowaliśmy 327 tys. wpisów i komentarzy o charakterze antyukraińskim, które mogły dotrzeć do ponad 75 mln odbiorców. W ciągu czterech miesięcy 2025 roku zidentyfikowaliśmy ponad 94 tys. wpisów atakujących Ukrainę i obrażających jej obywateli. To pokazuje, jak łatwo fałszywe narracje rozprzestrzeniają się w sieci – także dzięki powielaniu ich przez polityków.

Pora powiedzieć „dość” fałszywym narracjom!

Poradnik powstał, aby pomóc Ci samodzielnie rozpoznawać dezinformację w internecie. Opieramy się na przypadkach podszywania się pod osoby czy organizacje oraz na fałszywych informacjach zweryfikowanych i zdementowanych przez Stowarzyszenie Demagog. Przy każdej przedstawionej technice dezinformacji odnajdziesz nie tylko omówiony przykład, lecz także narzędzia, dzięki którym w przyszłości szybko rozpoznasz podobną manipulację.

Co czeka na Ciebie w poradniku?

- Prawdziwe przykłady dezinformacji wraz z podpowiedziami, jak samodzielnie weryfikować podobne przekazy.
- Zestaw wiarygodnych źródeł informacji.
- Narzędzia do weryfikacji treści.
- Krótkie ćwiczenia rozwijające krytyczne myślenie.
- Inspiracje i materiały do dalszej nauki.

Dzięki lekturze poradnika nauczysz się samodzielnie odróżniać prawdę od fałszu oraz chronić siebie i swoich bliskich przed **dezinformacją**.

TECHNIKA DEZINFORMACJI: podszywanie się pod aktywistkę

Na czym polegała dezinformacja?

W mediach społecznościowych pojawiły się wpisy, z których wynika, że Maria Andruchiw, wiceprezeska Stowarzyszenia Społeczno-Kulturalnego „Polska – Ukraina”, rzekomo w prywatnej wiadomości groziła Rafałowi Bucy, członkowi zarządu Młodzieży Wszechpolskiej.

Ukraińska aktywistka miała napisać do działacza: „Bo takich jak ja będzie coraz więcej. I zrobimy wszystko, żeby takich jak pan było coraz mniej”. W komentarzach pod postami można znaleźć wypowiedzi sugerujące, że ich autorzy uwierzyli w dezinformację będącą przejawem mowy nienawiści wymierzonej w aktywistkę i osoby narodowości ukraińskiej.



Źródło: Facebook, 28.08.2025

Jakie były fakty?

W rzeczywistości wspomniane groźby wysłano z falszywego profilu podszywającego się pod Marię Andruchiw, co pokazuje, jak łatwo można manipulować informacjami w sieci.

Aktywistka wyjaśniła na Facebooku, że nie miała z tymi wiadomościami nic wspólnego, a treści były sprzeczne z jej wartościami. Falszywy profil zgłoszono służbom. Również Rafał Buca potwierdził, że doszło do kradzieży tożsamości Marii Andruchiw.

Sprawa podszywania się pod profil aktywistki odbiła się szerokim echem w Poznaniu – trafiła tam do lokalnych mediów (1, 2).

„Sytuacja, w której się znalazłam, po raz kolejny uświadomiła mi, że nikt nie jest w pełni bezpieczny w sieci. Nasz wizerunek bardzo łatwo można podrobić i skompromitować, a skala tego zjawiska w dużej mierze zależy od poziomu świadomości i edukacji społeczeństwa, w którym funkcjonujemy. Jednak umiejętność wychwytywania i analizowania manipulacji czy fałszywych informacji to coś, czego może nauczyć się każdy obywatel. Moim zdaniem właśnie ta wiedza stanowi najlepszą broń przeciwko dezinformacji – również w takiej formie”.



Maria Andruchiw, koordynatorka Działu Promocji i Komunikacji festiwalu „Ukraińska Wiosna” oraz wiceprezeska Stowarzyszenia Społeczno-Kulturalnego „Polska – Ukraina”

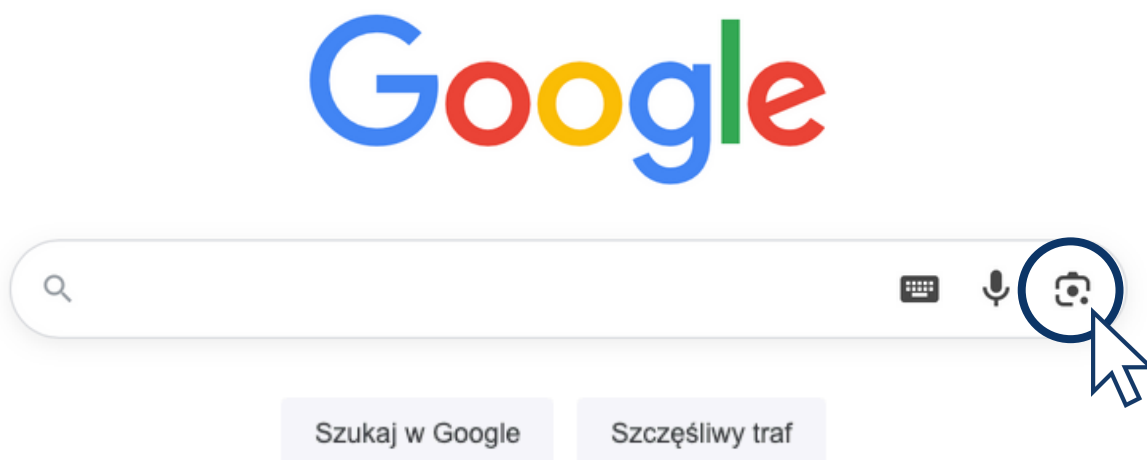
Jak samodzielnie zweryfikować podobne informacje?

Falszywe profile podszywające się pod prawdziwe osoby można skutecznie wykrywać. Wystarczy, że świadomie przeanalizujesz różne elementy takiego konta i jego aktywność.

- Sprawdź historię aktywności: fałszywe konta często mają niewiele postów i interakcji z innymi użytkownikami (czyli polubień, komentarzy i udostępnień).
- Przyjrzyj się znajomym i obserwującym (jeśli konto udostępnia te informacje): podejrzane są profile z małą liczbą kontaktów lub z wieloma losowymi, anonimowymi kontami z różnych krajów.
- Sprawdź zdjęcie profilowe: użyj metody weryfikacji, którą jest wsteczne wyszukiwanie obrazem, aby ustalić, czy zdjęcia danej osoby nie są skradzione z internetu. Poniżej pokazujemy, jak to zrobić.

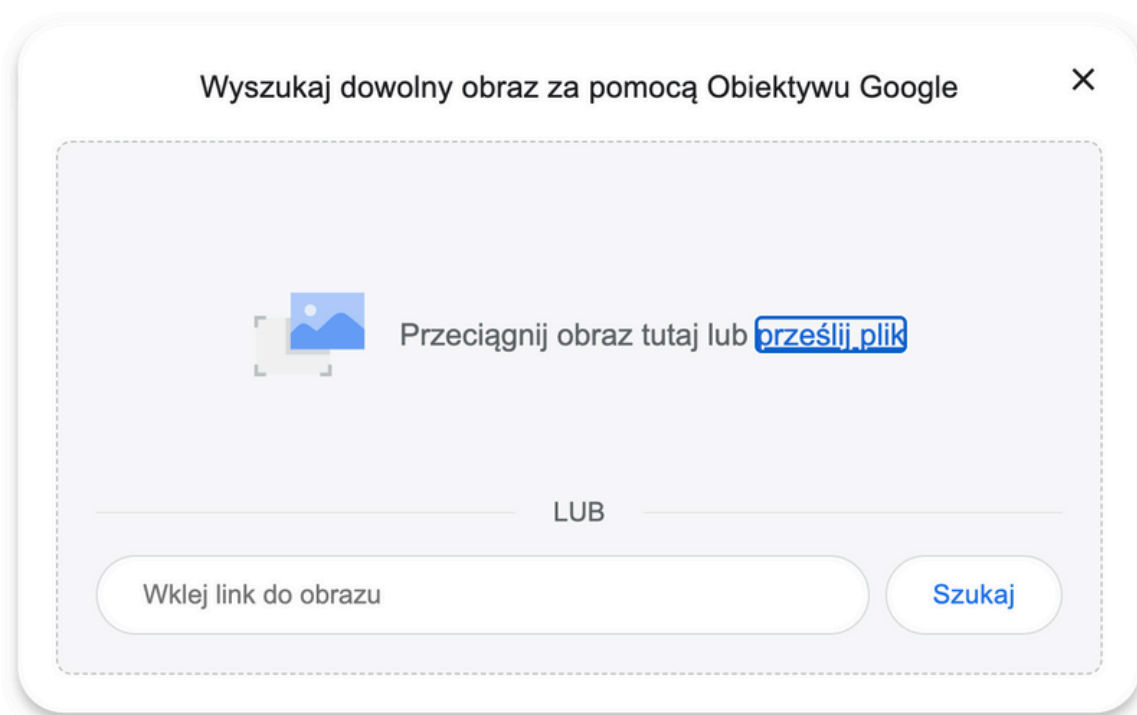
1

Aby wyszukać za pomocą obrazu, otwórz okno przeglądarki i kliknij w ikonę aparatu.



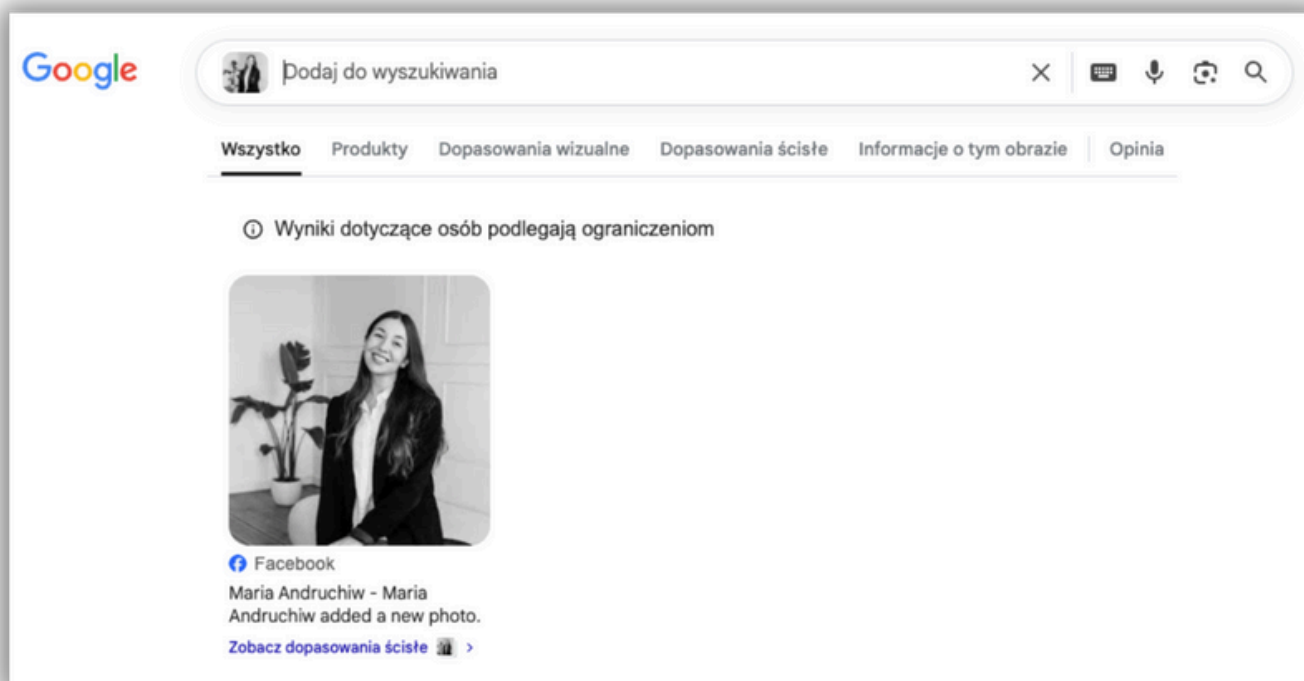
2

Następnie **dodaj grafikę** zapisaną na dysku lub wklej skopiowany adres URL do zdjęcia.



3

Z wyników dowiesz się, gdzie w internecie grafikę już wcześniej opublikowano. Na przykładzie Marii Andruchiw możesz zobaczyć, że wyszukiwanie zdjęcia profilowego prowadzi do jej **oficjalnego konta**. Z kolei gdy sprawdzisz zdjęcie, którego użyto do kradzieży tożsamości, dotrzesz do artykułu, w którym opisano **atak na aktywistkę**. Dzięki temu możemy ustalić, które konto w mediach społecznościowych **jest prawdziwe**.



The screenshot shows a Google search interface. The search bar contains the text "Dodaj do wyszukiwania" and a small profile picture of a woman. Below the search bar, there are navigation tabs: "Wszystko", "Produkty", "Dopasowania wizualne", "Dopasowania ścisłe", "Informacje o tym obrazie", and "Opinia". The search results section is titled "Wyniki dotyczące osób podlegają ograniczeniom". A single result is shown, featuring a profile picture of a woman with long dark hair, wearing a dark blazer over a white shirt. Below the image, it says "Facebook" and "Maria Andruchiw - Maria Andruchiw added a new photo." There is also a link to "Zobacz dopasowania ścisłe" with a small icon and a right-pointing arrow.



The screenshot shows the "Informacje o tym obrazie" (Information about this image) section of a Google search. It states "Podobne obrazy mają co najmniej 7 miesięcy" (Similar images have at least 7 months). Below this, there is a larger image of Maria Andruchiw speaking at a podium. Underneath, it says "Znaleziono na tych stronach" (Found on these pages). A search result is displayed from "Gazeta Olsztyńska" with the URL "https://gazetaolsztynska.pl/1179062,Wzieli-na-cel-ukrai...". The title of the article is "Wzięli na cel ukraińską aktywistkę" (They targeted the Ukrainian activist). The text of the article snippet reads: "11 cze 2025 — Nie daj się zmanipulować: anti-DEFAMATION.pl. Maria Andruchiw to pochodząca z Ukrainy (Dubno na Wołyniu) działaczka społeczna, która mieszka w Polsce od...". To the right of the article snippet is a small thumbnail image of Maria Andruchiw speaking at a podium.

TECHNIKA DEZINFORMACJI: podszywanie się pod organizacje pozarządowe

Na czym polegała dezinformacja?

Przypadków podszywania się jest więcej – poniżej znajdziesz opis trzech konkretnych sytuacji.

Ofiarą takich działań padło Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne „Polska – Ukraina”. W maju 2025 roku stworzono stronę internetową oraz profil na Facebooku podszywające się pod festiwal „Ukraińska Wiosna”, organizowany przez stowarzyszenie. We wpisie opublikowanym na Facebooku podano nazwiska polskich artystów rzekomo zaproszonych na festiwal. Pod postem szybko pojawiła się fala antyukraińskich komentarzy.



Źródło: X.com, 20.08.2025



Źródło: Facebook, 20.08.2025

Inną organizacją, pod którą ktoś podszywał się w internecie, był Związek Ukraińców w Polsce. W listach napisanych na podrobionym papierze firmowym proponowano artystom rzeźbiarzom przygotowanie – w okolicach Przemyśla – pomnika ku czci UPA.

Ofiarą podobnej metody dezinformacji padła również Fundacja „Ukraiński Dom”. W marcu 2025 roku organizacja rzekomo prosiła urzędy polskich miast o zgodę na zorganizowanie wiecu poparcia dla jednego z kandydatów w wyborach prezydenckich – Rafała Trzaskowskiego. Fatszywe pisma dotarły do co najmniej czterech miast: Bydgoszczy, Gliwic, Poznania i Częstochowy. Treść nieprawdziwych dokumentów została upublicznio-
na przez „Ukraiński Dom” i jest widoczna poniżej.



Źródło: Facebook, 20.08.2025

Jakie były fakty?

We wszystkich trzech przypadkach nieznane osoby podszyły się pod organizacje działające na rzecz społeczności ukraińskiej w Polsce. Oszuści zamierzali szerzyć nieprawdziwe informacje i polaryzować społeczeństwo. Organizacje, których markę bezprawnie wykorzystano, zareagowały publicznie: zaapelowały o ostrożność i uczuliły na problem dezinformacji w sieci.

„Ukraińska Wiosna”, we wpisie na Facebooku, poprosiła swoją społeczność o zgłaszanie fakszywego profilu. Fundacja „Ukraiński Dom” zdemontowała dezinformację, podkreśliła, że nie angażuje się w popieranie kandydatów i że była to „próba ingerencji w demokratyczny proces wyborczy w Polsce”. Sprawą zajęły się także media ogólnopolskie (1, 2, 3).

Związek Ukraińców w Polsce także wydał oświadczenie, w którym tłumaczył, że nie podejmował działań w sprawie postawienia pomnika UPA, a „cała ta akcja jest pisana kremlowską cyrylicą”.

„Niestety fake newsy czy podszywanie się pod kogoś są działaniem wykonywanym na coraz wyższym poziomie i są obliczone na naszą szybką, emocjonalną reakcję. Dlatego warto sprawdzić, czy pomimo tego, że informacja wygląda na wiarygodną, naprawdę jest prawdziwa. Warto powstrzymać się przed natychmiastowym udostępnieniem”.



Igor Horków, przewodniczący Oddziału w Przemyśle i wiceprezes Zarządu Głównego Związku Ukraińców w Polsce

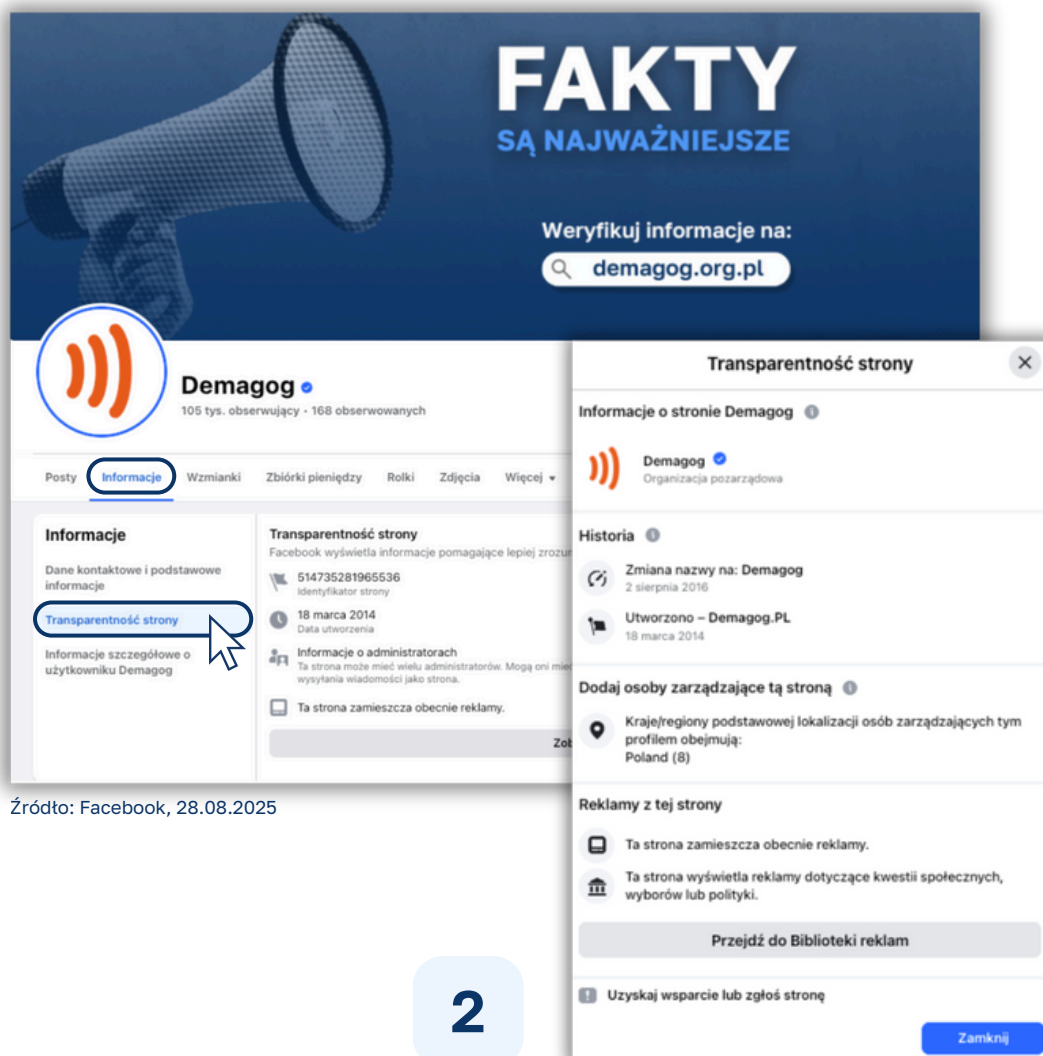
Jak samodzielnie zweryfikować podobne informacje?

Aby zweryfikować wiarygodność profilu w mediach społecznościowych, warto skorzystać z kilku sprawdzonych metod i narzędzi.

- Uważaj na język i ton wypowiedzi: błędy językowe i emocjonalny ton mogą świadczyć o tym, że masz do czynienia z fałszywym profilem.
- Na Facebooku w sekcji „Informacje” i „Transparentność strony” możesz zobaczyć, od kiedy profil istnieje, czy zmieniano jego nazwę oraz w jakich krajach znajdują się jego administratorzy. Konta z bardzo krótką historią lub z niejasnymi informacjami powinny wzbudzić Twoją czujność. Poniżej pokazujemy, jak to zrobić na Facebooku, na przykładzie profilu Stowarzyszenia Demagog.
- Sprawdź, jakie treści udostępnia sprawdzane konto – czy są one związane z działalnością organizacji i od kiedy się pojawiają.

1

Kliknij w zakładkę „**Informacje**”, a następnie wejdź w sekcję „**Transparentność strony**”.



Źródło: Facebook, 28.08.2025

2

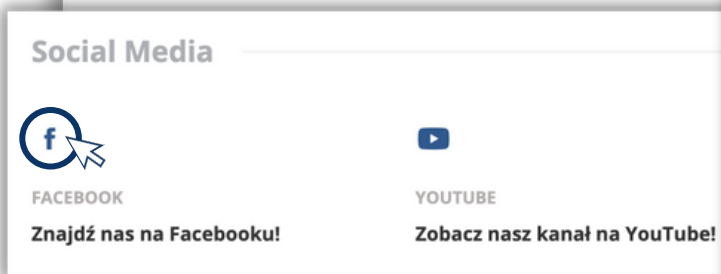
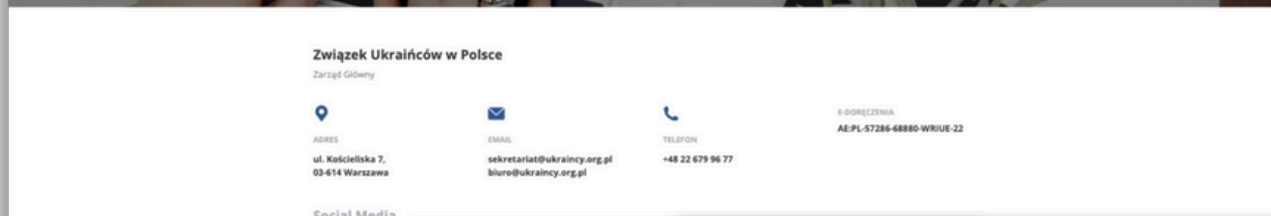
Pomocne będzie także sprawdzenie oficjalnych kanałów organizacji czy instytucji, aby upewnić się, że masz do czynienia z prawdziwym kontem, a nie z próbą podszywania się. Informacje o tym, kto jest członkiem zarządu danej organizacji czy firmy, znajdziesz w [wyszukiwarce KRS](#) lub w bazie przedsiębiorców [CEIDG](#). Na stronie [rejestr.io](#) sprawdzisz powiązania pomiędzy różnymi organizacjami.

1

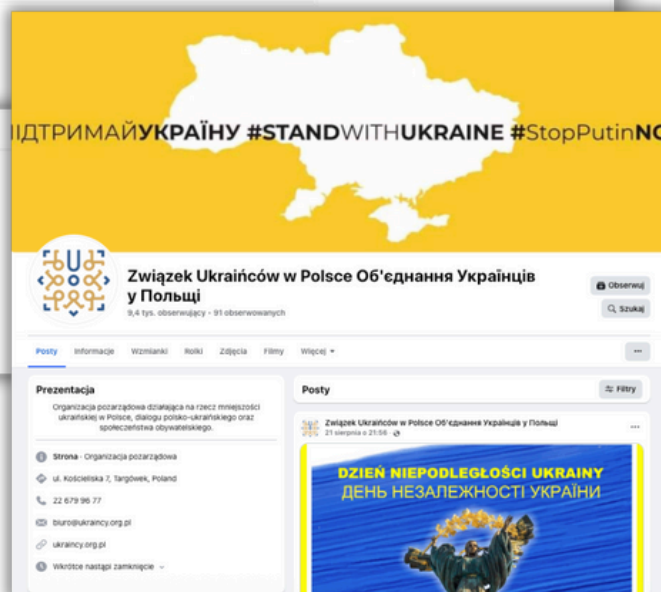
Otwórz przeglądarkę internetową i wpisz nazwę podmiotu, który Cię interesuje. Poszukaj oficjalnej strony internetowej, a następnie sprawdź:

- czy podlinkowano na niej **konta społecznościowe** organizacji – jeśli tak, to zobacz, jak one wyglądają,
- czy na stronie zamieszczono informacje **o zespole pracowników** i ich oficjalnych profilach w mediach społecznościowych.

Źródło: Związek Ukraińców w Polsce, 26.08.2025



2



3

Źródło: Facebook, 28.08.2025

1

Spójrzmy na **istotne elementy** na stronach sprawdzanych podmiotów – na przykładzie Stowarzyszenia Demagog.

Źródło: Demagog, 26.08.2025

DEMAGOG Menu Wypowiedzi Fake newsy Zgłos do weryfikacji Wespzyj nas

Marcel Kiełtyka
Członek Zarządu, Dyrektor ds. komunikacji i PR
marcel.kieltyka@demagog.org.pl

PODEJMOWANE TEMATY:
FACT-CHECKING MEDIA POLITYKA STOWARZYSZENIE I PORTAL

Od 2016 roku związany z pierwszą w Polsce organizacją fact-checkingową Demagog, gdzie rozwijał swoje kompetencje jako wolontariusz, analityk, koordynator oraz specjalista ds. komunikacji i PR. Obecnie pełni funkcję Członka Zarządu oraz Dyrektora Działu Komunikacji i PR. W ramach swojej pracy planuje i wdraża działania komunikacyjne oraz strategiczne mające na celu zwalczanie dezinformacji i skutecznego przekonywania do faktów. Jest odpowiedzialny za budowanie wiarygodności marki i skuteczne nawiązywanie i utrzymywanie kontaktów z partnerami zewnętrznymi.

Jest również mentorem Akademii Fact-checkingu, projektu edukacyjnego Demagoga, gdzie od kilku lat prowadzi warsztaty dla seniorów, studentów, uczniów, firm, dziennikarzy oraz innych grup narażonych na dezinformację. Szkolenia, wykłady i warsztaty prowadzi zarówno w szkołach ponadgimnazjalnych, jak i na konferencjach poświęconych mediom i cyberbezpieczeństwu.

2

DEMAGOG

WYŁĄCZ, JEŻELI NIE INTERESUJE CIĘ
PRAWDA
ONA NIE JEST TAKA ŁATWA

Marcel Kiełtyka · 1.
Członek Zarządu, Dyrektor działu Komunikacji i PR
Sosnowiec, Woj. Śląskie, Polska · [Informacje kontaktowe](#)
<https://demagog.org.pl/>
1031 obserwujących · 500+ kontaktów

Stowarzyszenie Demagog
Uniwersytet SWPS

Źródło: LinkedIn, 26.08.2025

3

DEMAGOG

WYŁĄCZ, JEŻELI NIE INTERESUJE CIĘ
PRAWDA
ONA NIE JEST TAKA ŁATWA

Marcel Kiełtyka
@MarcelKieltyka Follows you

"#Prawda jest wynikiem tonu i przekonania, z jakim ją przekazujemy. Jedyne co się liczy to fakt, że mi uwierzyłeś." @DemagogPL #FactCheck #FakeNews

Non-Governmental & Nonprofit Organization · Polska
demagog.org.pl · Born August 28, 1993 · Joined February 2014

3,978 Following 1,531 Followers

Źródło: Facebook, 28.08.2025

Źródło: X.com, 26.08.2025

TECHNIKA DEZINFORMACJI: budowanie podziałów wokół „darmowych” usług dla Ukraińców

Na czym polegała dezinformacja?

Przykładem wpisu wzmacniającego polaryzację jest wprowadzająca w błąd informacja o tym, że Ukraińcy w Polsce mogą uczyć się za darmo w szkołach policealnych i w liceach zaocznych, podczas gdy Polacy muszą płacić za to ok. 250 zł miesięcznie.

Na TikToku, Facebooku oraz w serwisie X opublikowano film (1, 2) pokazujący plakat z ofertą nauczania Prywatnej Szkoły Policealnej w Szczecinku. Do grafiki dodano podpis sugerujący, że nauka dla osób z Ukrainy jest bezpłatna. Ta informacja wywołała oburzenie internautów.



Źródło: TikTok, 23.08.2025

Jakie były fakty?

Szkoła wyjaśniła, że plakat dotyczył naboru z 2022 roku i miał charakter czasowy. Obecnie obowiązują jednakowe zasady i opłaty dla wszystkich kandydatów.

Należy zwrócić uwagę, że Polacy mogą się uczyć w szkołach policealnych i liceach zaocznych bezpłatnie, jednak zależy to od konkretnej placówki oraz od tego, czy jest ona prywatna czy publiczna. Zgodnie z art. 117 Prawa oświatowego w niektórych przypadkach również publiczne szkoły, placówki i centra mogą pobierać opłaty za kształcenie w formach pozaszkolnych.

Jak samodzielnie zweryfikować podobne informacje?

Gdy weryfikujesz tego typu doniesienia, przejmujesz kontrolę nad tym, co trafia do Ciebie i do innych. Dzięki temu unikniesz niepotrzebnego rozczarowania, a jednocześnie nie pozwolisz, by fałszywe informacje rozprzestrzeniały się wśród Twoich znajomych.

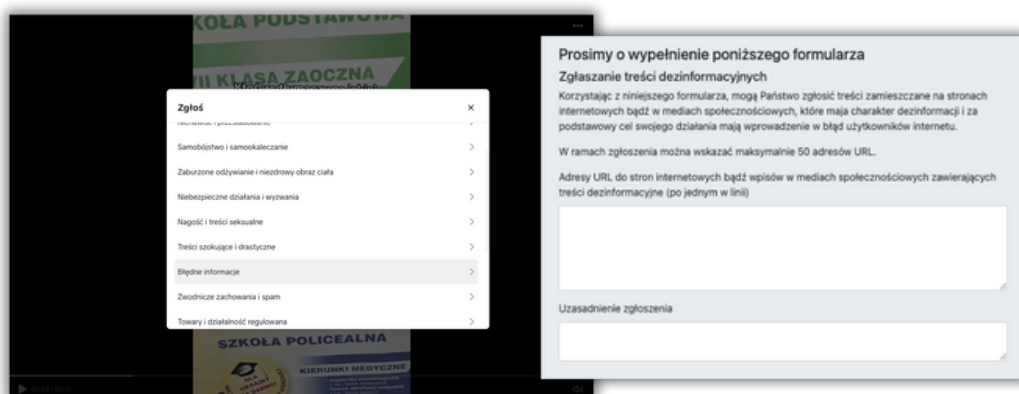
- Sprawdź źródło oferty: upewnij się, że informacje pochodzą bezpośrednio z placówki, instytucji lub urzędu, a nie z filmów, postów lub komentarzy opublikowanych w mediach społecznościowych.
- Sprawdź stronę internetową lub oficjalne media społecznościowe danej instytucji: aktualne informacje zwykle są publikowane w jej oficjalnych kanałach.
- Jeśli masz wątpliwości, skontaktuj się bezpośrednio z instytucją: zadzwoń lub napisz maila do szkoły, urzędu czy organizacji, aby potwierdzić aktualne warunki.
- Zwracaj uwagę na daty: promocje i oferty mogą być ograniczone czasowo. Starsze plakaty lub ogłoszenia mogą być już nieaktualne.
- Uważaj na nagłówki i emocjonalne komentarze: często mają one na celu wzbudzenie złości lub poczucia niesprawiedliwości.

Jeśli masz pewność, że informacja jest fałszywa, zgłoś to platformie społecznościowej.

Na TikToku kliknij w trzy kropki w prawym górnym rogu, wybierz „Zgłoś”, a następnie – **„Błędne informacje”** i **„Szkodliwe nieprawdziwe informacje”** albo **„Deepfake, media syntetyczne i media zmanipulowane”**, w zależności od tego, która kategoria bardziej pasuje do fałszywej informacji, którą zgłaszasz.

Na Facebooku lub Instagramie wybierz w opcjach postu trzy kropki, a następnie kliknij w „Zgłoś post” i zaznacz „Oszustwo lub fałszywe informacje”.

Jeśli masz pewność, że treści wprowadzają w błąd, możesz zgłosić sprawę do [CSIRT NASK](#) – wybierz kategorię „Dezinformacja”.



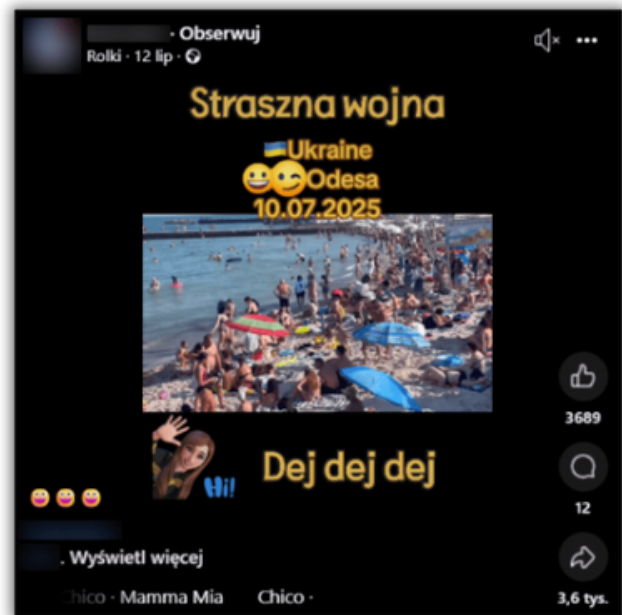
Źródło: TikTok, 23.08.2025

Źródło: incydent.cert.pl, 23.08.2025

TECHNIKA DEZINFORMACJI: zaprzeczanie wojnie

Na czym polegała dezinformacja?

W sieci krążą nagrania pokazujące plaże w Odessie pełne turystów. Do filmów dodaje się ironiczne komentarze w stylu „**Gdzie ta wojna?**”. Narracja, według której wojny w Ukrainie nie ma albo jest ona wyolbrzymiona, regularnie powraca (1, 2, 3, 4, 5).



Źródło: Facebook, 28.08.2025

Jakie były fakty?

Życie w cieniu wojny oznacza również próby powrotu do normalności – podobnie jak w Polsce podczas II wojny światowej, kiedy ludzie chodzili nad Wisłę. Fakt, że Ukraińcy starają się korzystać z letniej pogody, nie zmienia rzeczywistości. Odessa i inne miasta regularnie są celem ataków raketowych i dronowych, w których giną cywile (1, 2, 3).

Na początku lata obwodowa administracja państwowa w Odessie ogłosiła listę plaż, które będą otwarte w sezonie. Jednak ze względu na stan wojenny władze zachowują środki ostrożności, m.in. przeprowadza się kontrole bezpieczeństwa, a dostęp do niektórych stref jest ograniczony (1, 2).

Jak samodzielnie zweryfikować podobne informacje?

Aby sprawdzić podobne treści, możesz wykorzystać narzędzie [Google Fact Check Tools](#), które gromadzi informacje zweryfikowane przez organizacje factcheckingowe. Gdy wpiszesz hasła związane z daną narracją, szybko znajdziesz artykuły obalające fałszywe twierdzenia, np. nieprawdziwe doniesienia o „braku wojny” w Ukrainie.

1

Wejdź na stronę [Google Fact Check Tools](#) i wpisz hasła kluczowe, które jak najlepiej oddają sedno podejrzaney informacji. W tym przypadku byłyby to „Odessa” lub „wojny nie ma”. Narzędzie pokaże artykuły ze sprawdzonymi informacjami, które pozwolą Ci łatwo dotrzeć do faktów. Możesz wyszukiwać zweryfikowane treści w różnych językach.

The image displays two screenshots of the Google Fact Check Tools interface. The top screenshot shows search results for the query "odessa". The interface includes a search bar with the query "odessa", a language filter set to "Polish", and a sidebar with navigation options like "Explorer", "Markup Tool", "APIs", "FAQ", "Report Issue", "Privacy", and "Terms". The search results are organized into two entries. The first entry is a "Claim by Użytkownik Facebooka" with a video thumbnail, stating "Nagrania ludzi wypoczywających na plaży w Odessie świadczą o tym, że nie ma wojny w Ukrainie". It includes a "Demagog rating: Brak kontekstu" and a link to "Pełna plaża w Odessie – czy to dowód na „brak wojny”? Wyjaśniamy" dated Aug 12, 2025. The second entry is a "Claim by Wiele źródeł:" with a photo thumbnail, stating "Nagranie przedstawiające budynek z rosyjskimi flagami powstało w ukraińskiej Odessie". It includes a "Demagog rating: Fałsz." and a link to "Rosyjskie flagi w Odessie? Fałszywy kontekst nagrania" dated Jun 25, 2025. The bottom screenshot shows search results for the query "wojny nie ma". The first entry is a "Claim by Centrum Usług Prawnych:" with a video thumbnail, stating "Film nagrany we Lwowie wskazuje na to, że miasto nie jest dotknięte wojną". It includes a "Demagog rating: Brakujący kontekst." and a link to "Spokojny dzień we Lwowie? To nie dowód, że wojny nie ma" dated Apr 18, 2024. The second entry is a "Claim by Użytkownik Facebooka:" with a video thumbnail, stating "Nagrania ludzi wypoczywających na plaży w Odessie świadczą o tym, że nie ma wojny w Ukrainie". It includes a "Demagog rating: Brak kontekstu" and a link to "Pełna plaża w Odessie – czy to dowód na „brak wojny”? Wyjaśniamy" dated Aug 12, 2025.

2

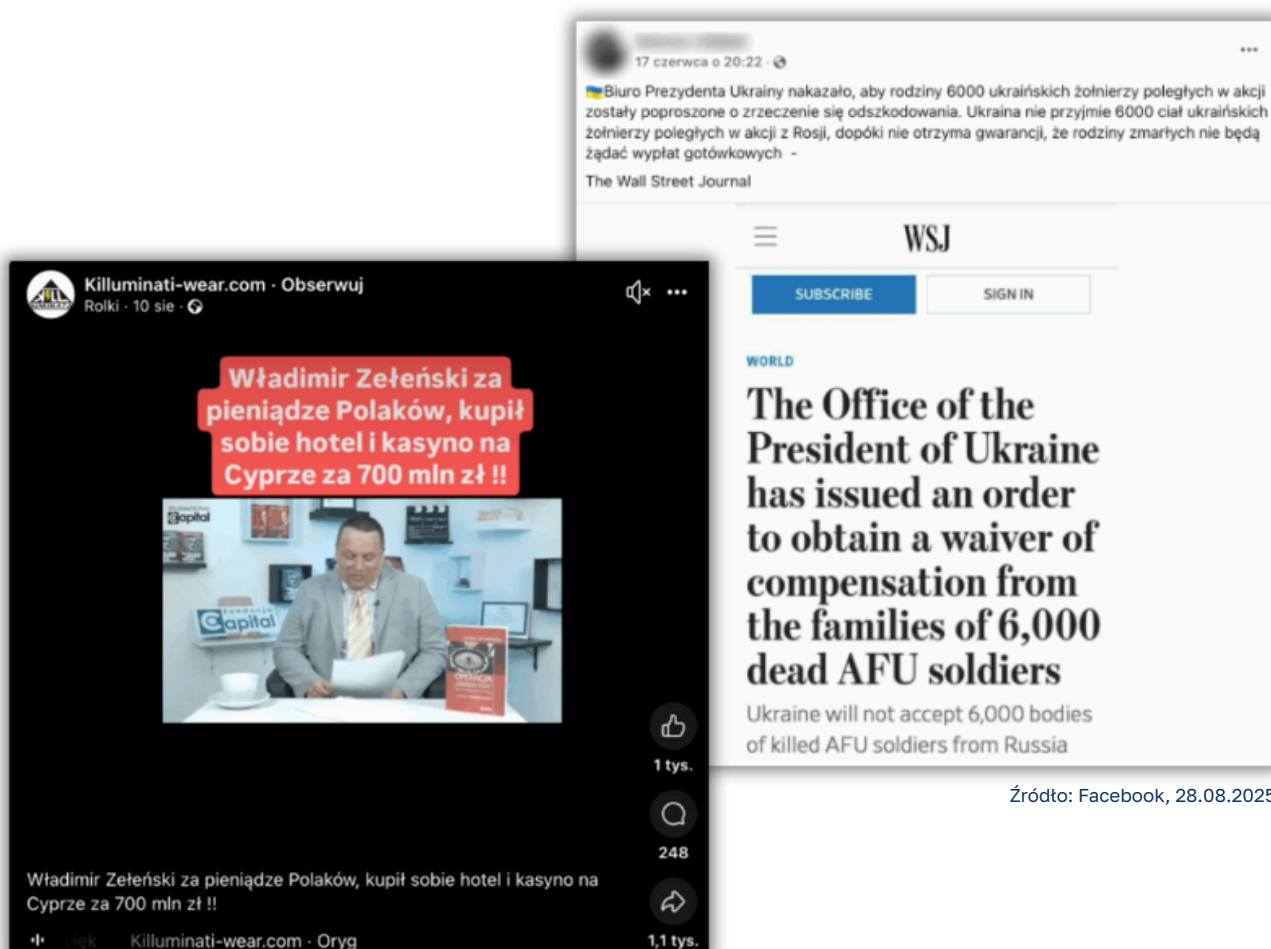
Źródło: Google Fact Check Tools, 27.08.2025

TECHNIKA DEZINFORMACJI: dyskredytowanie prezydenta Ukrainy

Na czym polegała dezinformacja?

W mediach społecznościowych pojawiła się nieprawdziwa informacja o tym, że Wołodymyr Zełeński kupił luksusowy hotel z kasynem w tureckiej części Cypru. Miałoby to dowodzić, że Zełeński bogaci się na wojnie i lekceważy cierpienia swoich obywateli.

Inne falsywwe doniesienie głosiło, że prezydent Ukrainy odmówił przyjęcia 6 tys. ciał poległych żołnierzy, aby uniknąć wyptacania odszkodowań rodzinom. Do „dowodu” dołączono sfalszowane zrzuty ekranu z rzekomymi publikacjami w renomowanych mediach, m.in. w „Wall Street Journal”.



Źródło: Facebook, 28.08.2025

Jakie były fakty?

W rzeczywistości żaden zakup hotelu przez Zetenskigo nie miał miejsca. Zarówno władze Cypru, jak i właściciele hotelu jednoznacznie zaprzeczyli tym informacjom. Oświadczenie wydała także Ambasada Ukrainy w Republice Cypru, która rozpowszechniany wpis nazwała elementem kampanii dezinformacyjnej.

Podobne nieprawdziwe doniesienia dotyczyły rzekomego zakupu przez Zetenskigo (lub jego żonę) hotelu we Francji, jachtów, willi Stinga, drogocennej biżuterii czy luksusowego samochodu marki Bugatti. Wszystkie te narracje mają ten sam cel: przedstawić ukraińskiego prezydenta jako skorumpowanego i oderwanego od rzeczywistości.

Informacje o odmówieniu przyjęcia ciał ukraińskich żołnierzy również okazały się nieprawdą, a cała historia miała źródło w rosyjskich kanałach propagandowych. Ukraińskie instytucje oficjalnie zdementowały te twierdzenia. Artykułu na temat rzekomej odmowy przyjęcia nie znajdziemy na stronie „Wall Street Journal”.

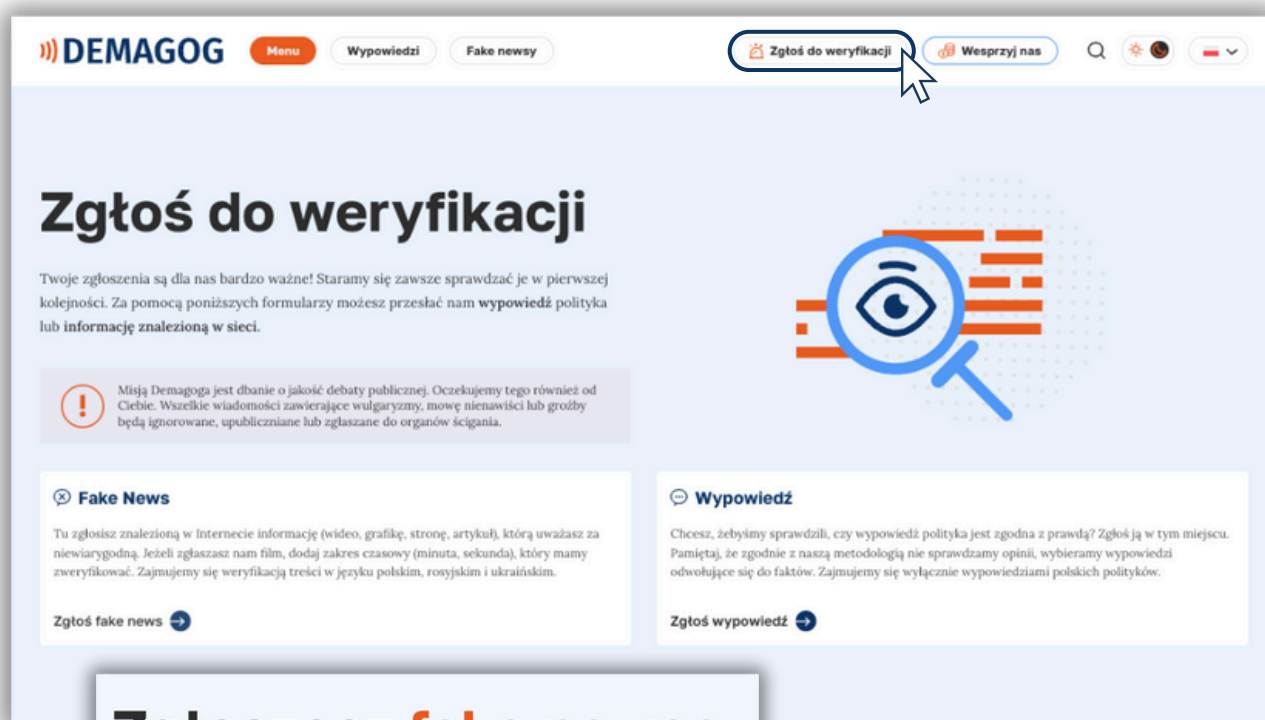
Jak samodzielnie zweryfikować podobne informacje?

Dezinformacja często uderza w Wołodymyra Zetenskigo, by osłabić zaufanie do prezydenta Ukrainy. Oto, co możesz zrobić, gdy przeczytasz jakieś sensacyjne publikacje przedstawiające prezydenta Ukrainy w złym świetle.

- Sprawdź doniesienie w mediach tradycyjnych i agencjach prasowych (np. AFP, Reuters, AP News, Ukrinform, PAP): prawdziwe informacje o ważnych decyzjach szybko pojawiają się w wielu niezależnych przekazach medialnych.
- Porównaj kilka źródeł: jeśli wiadomość występuje tylko w jednym źródle lub wyłącznie w mediach społecznościowych – jest to sygnał ostrzegawczy.
- Zajrzyj do oficjalnych kanałów: sprawdź stronę Ambasady Ukrainy w Polsce, oświadczenia władz czy właścicieli obiektów opisywanych w informacjach, które weryfikujesz.
- Sprawdź, kto jest autorem „informacji”: skorzystaj z podpowiedzi dotyczących weryfikacji profilu (znajdziesz je na stronach 6–7). Anonimowe konta mogą być w rzeczywistości trollami lub botami.

Zgłaszaj podejrzane informacje. Jeśli natrafisz na potencjalną dezinformację, możesz poprosić Stowarzyszenie Demagog o jej zweryfikowanie. Sprawdź poniżej, jak to zrobić.

1 Wejdź na portal **demagog.org.pl** i kliknij w „Zgłoś do weryfikacji”.



Źródło: Demagog, 23.08.2025

Zgłaszasz fake newsa

Tu zgłosisz znaną w Internecie informację (video, grafikę, stronę, artykuł), którą uważasz za niewiarygodną. Jeżeli zgłosisz nam film, dodaj zakres czasowy (minuta, sekunda), który mamy zweryfikować. Nie zgłaszaj w tym miejscu wypowiedzi polityków, to możesz zrobić w drugim polu. Zajmujemy się weryfikacją treści w języku polskim, rosyjskim i ukraińskim.

*Twoje imię i nazwisko

*Adres e-mail

*Wstaw treść do sprawdzenia

*Wklej link do źródła

Wskaż czas, w którym pada informacja

2

**Zgłoś
informację!**

Źródło: Demagog, 23.08.2025

SIEGNIJ PO WIARYGODNE źródła i narzędzia weryfikacji

Organizacje factcheckingowe i eksperckie

- Stowarzyszenie Demagog – pierwsza polska organizacja factcheckingowa: www.demagog.org.pl. Możesz odwiedzić także ukraińskojęzyczną wersję portalu: www.demagog.org.pl/ua.
- StopFake – ukraińska inicjatywa weryfikująca rosyjską propagandę i dezinformację: www.stopfake.org.
- AFP Sprawdzam – dział agencji Agence France-Presse (AFP) zajmujący się fact-checkingiem: www.factcheck.afp.com.
- EU vs Disinfo – unijna baza wiedzy o rosyjskiej dezinformacji: www.euvsdisinfo.eu.

Centra cyberbezpieczeństwa

- CSIRT NASK – to polski zespół reagowania na incydenty komputerowe. Tu możesz zgłaszać fałszywe strony i dezinformację: www.incident.cert.pl.
- CERT-UA – pomaga zapobiegać incydom cybernetycznym, wykrywać je i eliminować ich skutki: www.cert.gov.ua.

Oficjalne źródła rządowe w Polsce

- Gov.pl – centralny portal informacyjny rządu z najważniejszymi komunikatami dla obywateli Ukrainy. Treści dostępne również po ukraińsku: www.gov.pl/ua.
- Urząd ds. Cudzoziemców – publikuje informacje o ochronie czasowej, procedurach legalizacji pobytu, rejestracji, wizach i statusie uchodźcy. Treści dostępne również po ukraińsku: www.gov.pl/web/udsc-ua.
- Rządowe Centrum Bezpieczeństwa (RCB) – przesyła oficjalne alerty SMS i ostrzeżenia przed zagrożeniami, prowadzi kampanie edukacyjne – także dotyczące dezinformacji: www.rcb.gov.pl.
- Straż Graniczna – zamieszcza bieżące informacje o ruchu granicznym i procedurach, m.in. dla obywateli Ukrainy: www.strazgraniczna.pl.
- Ministerstwo Edukacji Narodowej (MEN) – publikuje m.in. informacje o edukacji w polskich szkołach dzieci z Ukrainy i o możliwościach nauki dla dorosłych: www.gov.pl/web/edukacja oraz www.gov.pl/web/edukacja/uczniowie-z-ukrainy.

- Ministerstwo Zdrowia (MZ) – publikuje aktualne komunikaty m.in. o dostępie do opieki zdrowotnej i do szczepień dla uchodźców z Ukrainy: www.gov.pl/web/zdrowie.
- Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) – informuje o świadczeniach m.in. dla obywateli Ukrainy (np. o świadczeniu 800+). Treści dostępne również po ukraińsku: www.zus.pl/ua/holovna-storinka.

Narzędzia do weryfikacji grafik

- Wsteczne wyszukiwanie obrazem w przeglądarkach – sprawdzanie kontekstu publikacji zdjęcia czy grafiki:
 - Google: www.images.google.com (ikona aparatu),
 - Microsoft Bing: www.bing.com (ikona aparatu).
- TinEye – alternatywne narzędzie do wyszukiwania obrazem: www.tineye.com.
- InVID & WeVerify – rozszerzenie do analizy filmów i zdjęć: www.invid-project.eu.
- [Hive Moderation](http://www.hivemoderation.com/ai-generated-content-detection) – wykrywanie treści graficznych wygenerowanych przez AI: www.hivemoderation.com/ai-generated-content-detection.
- AI or NOT – wykrywanie treści graficznych i audio wygenerowanych przez AI: www.aiornot.com.

Archiwa internetu i sprawdzanie powiązań

- Wayback Machine – archiwum internetu, które pozwala zobaczyć, jak dana strona wyglądała w przeszłości. Wejdź na www.web.archive.org, wpisz adres strony i sprawdź zapisane wersje. Możesz również samodzielnie zarchiwizować wybraną stronę.
- Archive.ph – narzędzie do archiwizowania treści stron internetowych. Skopiuj adres strony i wklej go na www.archive.ph, aby zachować jej wersję.
- Rejestr.io – baza danych o firmach, organizacjach, osobach i powiązaniach w Polsce. Pomaga sprawdzić, kto stoi za danym podmiotem. Wpisz nazwę firmy lub organizacji w wyszukiwarce www.rejestr.io, aby sprawdzić właścicieli, zarząd i powiązania z innymi firmami czy organizacjami.

ZOSTAŃ MISTRZEM weryfikowania informacji

Jedną z najskuteczniejszych metod sprawdzania źródeł w internecie jest tzw. lateral reading, czyli „czytanie w poziomie”. Zamiast ufać treściom opublikowanym na danej stronie, od razu otwierasz kilka nowych kart przeglądarki i sprawdzasz, co inne niezależne źródła informacji mówią o danym serwisie, autorze lub o sprawdzanej informacji. To działa skuteczniej niż czytanie jednej strony od początku do końca – daje Ci szerszy kontekst i pozwala szybciej wyłapać manipulacje czy powiązania.

Skuteczność tej metody została potwierdzona naukowo, warto więc przećwiczyć ją samodzielnie i zacząć stosować na co dzień!

Sprawdź to sam(a) metodą lateral reading

1

Wejdź na stronę www.legaartis.pl – to portal, którego rzetelność w odniesieniu do treści na temat Ukrainy i Ukraińców wzbudza wątpliwości. Przykładem fałszywej informacji zamieszczonej na tej stronie jest doniesienie o pijanym obywatelu Ukrainy, który pod Warszawą wjechał w drzewo. Potwierdzenia tej wiadomości nie znajdziesz w oficjalnych komunikatach policji. Wyszukiwanie obrazem również nie przynosi rezultatów.



2

Zamiast weryfikować wiarygodność pojedynczego artykułu (tak jak tego o rzekomym wypadku samochodowym), możesz w prosty sposób sprawdzić wiarygodność całej strony internetowej. Otwórz nowe karty w przeglądarce, wpisz hasła „lega artis” oraz „lega artis dezinformacja” i dowiedz się, co o tym serwisie piszą inne źródła.

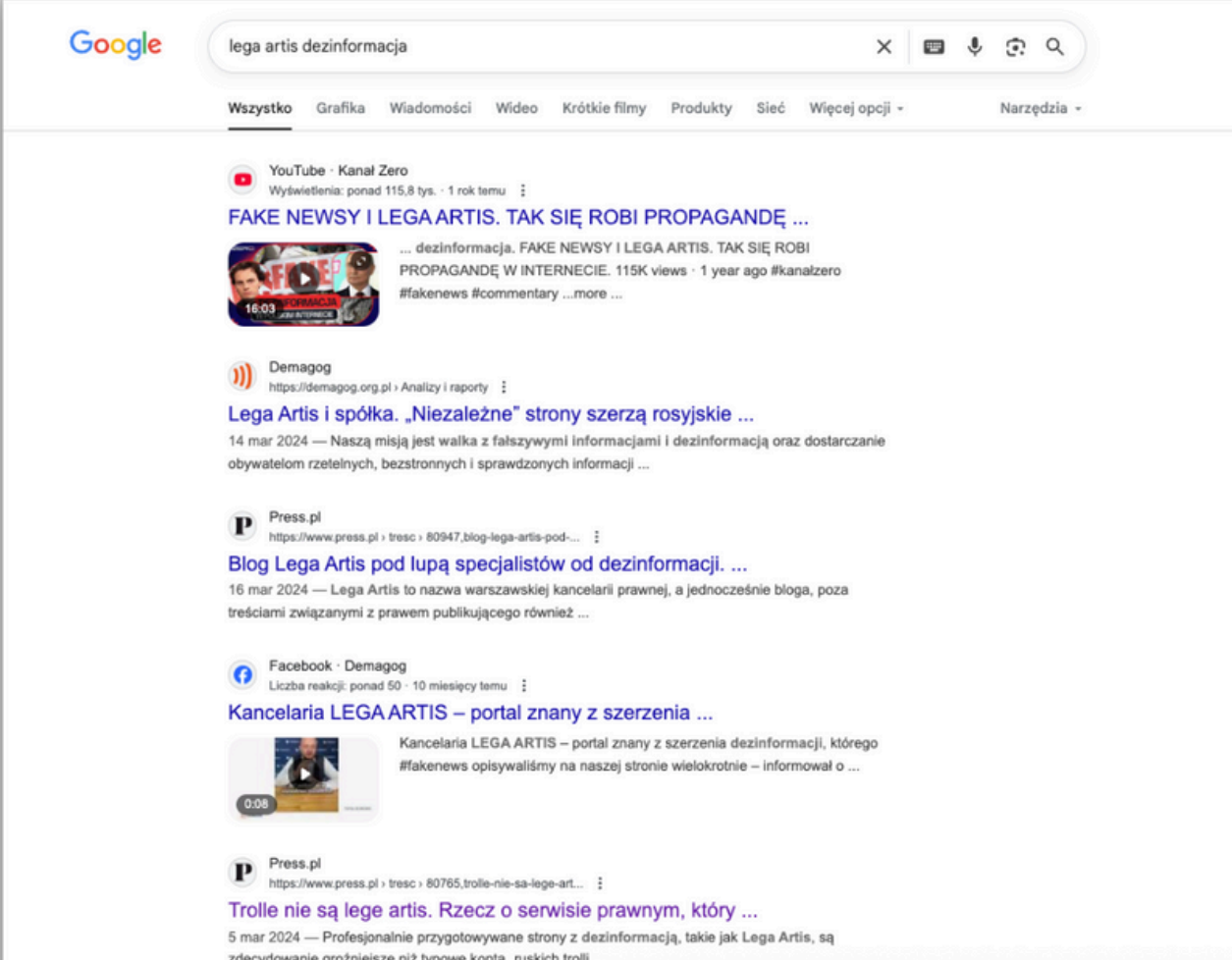
- a) Czy znajdziesz informacje o właścicielu strony?
- b) Czy portal był opisywany przez organizacje factcheckingowe lub portale branżowe?
- c) Jakie opinie o tym serwisie dominują: pozytywne, neutralne czy też ostrzegawcze?

3

Porównaj efekty i spróbuj sam(a) ocenić, czy jest to źródło, któremu można zaufać, czy raczej takie, które powiela sensacyjne treści, a nawet dezinformację.

Do dzieła! Omówienie ćwiczenia znajdziesz na kolejnej stronie.

Omówienie zadania:



The screenshot shows a Google search for "lega artis dezinformacja". The search bar is at the top with the Google logo on the left and search controls on the right. Below the search bar, there are navigation tabs: "Wszystko", "Grafika", "Wiadomości", "Wideo", "Krótkie filmy", "Produkty", "Sieć", "Więcej opcji", and "Narzędzia".

The search results are as follows:

- YouTube · Kanał Zero**
Wyświetlenia: ponad 115,8 tys. · 1 rok temu
FAKE NEWSY I LEGA ARTIS. TAK SIĘ ROBI PROPAGANDĘ ...
... dezinformacja. FAKE NEWSY I LEGA ARTIS. TAK SIĘ ROBI PROPAGANDĘ W INTERNECIE. 115K views · 1 year ago #kanalzero #fakenews #commentary ...more ...
- Demagog**
<https://demagog.org.pl> · Analizy i raporty
Legia Artis i spółka. „Niezależne” strony szerzą rosyjskie ...
14 mar 2024 — Naszą misją jest walka z fałszywymi informacjami i dezinformacją oraz dostarczanie obywatelom rzetelnych, bezstronnych i sprawdzonych informacji ...
- Press.pl**
<https://www.press.pl> · treśc · 80947, blog-lega-artis-pod-...
Blog Lega Artis pod lupą specjalistów od dezinformacji. ...
16 mar 2024 — Lega Artis to nazwa warszawskiej kancelarii prawnej, a jednocześnie bloga, poza treściami związanymi z prawem publikującego również ...
- Facebook · Demagog**
Liczba reakcji: ponad 50 · 10 miesięcy temu
Kancelaria LEGA ARTIS – portal znany z szerzenia ...
Kancelaria LEGA ARTIS – portal znany z szerzenia dezinformacji, którego #fakenews opisywaliśmy na naszej stronie wielokrotnie – informował o ...
- Press.pl**
<https://www.press.pl> · treśc · 80765, trole-nie-sa-lege-art-...
Trole nie są lege artis. Rzecz o serwisie prawnym, który ...
5 mar 2024 — Profesjonalnie przygotowywane strony z dezinformacją, takie jak Lega Artis, są zdecydowanie groźniejsze niż typowe konta „ruskich trolli” ...

Źródło: Google, 28.08.2025

Jeśli wykonałeś(-aś) ćwiczenie, prawdopodobnie zauważyłeś(-aś), że inne źródła informacji (1, 2, 3, 4, 5) ostrzegają przed portalem Lega Artis, na którym często się publikuje zmanipulowane lub niepotwierdzone informacje. Ten przykład pokazuje siłę czytania w poziomie – zamiast bezkrytycznie akceptować treści zamieszczone na danej stronie, możesz szybko sprawdzić jej reputację „na zewnątrz” – w sieci.

Jak się rozwijać?

Jeśli chcesz doskonalić umiejętności krytycznego myślenia, sięgaj po materiały, które pomogą Ci sprawniej korzystać z mediów i z narzędzi factcheckingowych.

Źródła polskojęzyczne

- Platforma edukacyjna Stowarzyszenia Demagog – kursy, ćwiczenia i poradniki dotyczące krytycznego myślenia: platforma.demagog.org.pl.
- Edukacja medialna prowadzona przez Central European Digital Media Observatory (CEDMO) – podcasty, badania, wideoporadniki:
 - Wzmacniaj swoje kompetencje korzystania z mediów – www.cedmo.org.pl/kompetencje-medialne/edukacja-medialna.
 - Skorzystaj z zasobów CEDMO – [www.cedmo.org.pl/fact-checkingZasoby i wskazowki/zasoby-i-wskazowki/](https://www.cedmo.org.pl/fact-checking-zasoby-i-wskazowki/zasoby-i-wskazowki/).

Źródła ukraińskojęzyczne

- Edukacja medialna prowadzona przez [StopFake.org](https://stopfake.org):
 - [Як розпізнати фейк](#),
 - [Медіаграмотність](#).
- Baza wiedzy JTA Journalism Teachers' Academy (Академія викладачів журналістики):
 - www.jta.com.ua/knowledge-base.
- Internews UA:
 - [8 методів розпізнавання фейків](#),
 - [Український регіональний медіагайд](#).

PODAJ DALEJ!

Na zakończenie warto podkreślić, że fałszywe informacje w sieci nie są jedynie drobną niedogodnością – mogą realnie wpływać na poczucie bezpieczeństwa społeczności ukraińskiej mieszkającej w Polsce. To poważna sprawa.

Dlatego tak ważne jest, byśmy byli czujni i potrafili krytycznie myśleć. Przekaż ten poradnik osobie z rodziny lub koledze czy koleżance – pomóż im uodpornić się na dezinformację.

Pamiętaj: im częściej weryfikujesz treści i dzielisz się informacjami o rzetelnych źródłach z innymi, tym trudniej twórcom fałszywych informacji jest osiągać swoje cele.



PRZEWODNIK JAK ROZPOZNAĆ FAŁSZYWE INFORMACJE?



Autorka publikacji: dr Aleksandra Monkos

Konsultacja merytoryczna: Maria Andruchiw, Igor Horków,
Małgorzata Kilian-Grzegorzczak, Kinga Klich, Patryk Zakrzewski

Opracowanie graficzne i skład: Helena Zdrojewska

Redakcja językowa: Monika Tańska

Korekta: Justyna Baran

))) DEMAGOG

Publikacja powstała w ramach projektu „Świadomi i odporni obywatele – walka z dezinformacją uderzającą w uchodźców”, finansowanego ze środków Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności w ramach programu „Wspieramy Ukrainę”, realizowanego przez Fundację Edukacja dla Demokracji.



POLSKO-AMERYKAŃSKA
FUNDACJA WOLNOŚCI



„Jak rozpoznać fałszywe informacje? Przewodnik po świecie dezinformacji w sieci” jest dostępny na licencji Creative Commons „Uznanie autorstwa -- Użycie niekomercyjne 4.0 Międzynarodowe” (CC BY-NC 4.0). Pewne prawa zastrzeżone na rzecz Aleksandry Monkos i Stowarzyszenia Demagog. Utwór powstał w ramach projektu „Świadomi i odporni obywatele – walka z dezinformacją uderzającą w uchodźców”, realizowanego przez Stowarzyszenie Demagog przy wykorzystaniu środków Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności. Zezwala się na dowolne wykorzystanie treści – pod warunkiem zachowania niniejszej informacji, w tym informacji o stosowanej licencji, o posiadaczach praw oraz o projekcie „Świadomi i odporni obywatele – walka z dezinformacją uderzającą w uchodźców”.

Wydanie I, Warszawa 2025